

## Kanon hinsides voldene

JØRN ERSLEV ANDERSEN

At læse en bog er en mat og uenergisk aktivitet der ikke varmer én op, hvorimod en samtale lærer én noget, samtidig med at den er en træning og øvelse. Hvis jeg diskuterer med en intelligent og skrap modstander giver han mig af sporerne, presser mig fra højre og venstre, og hans ideer får mine til at vælde frem. Rivaliseringen, ærelysten og kampånden driver mig og får mig til at overgå mig selv. Det er dødsenskedssommeligt at være enige i en samtale. Sådan skriver Montaigne i „Om kunsten at samtale“. Nu ved vi, at han faktisk kunne blive varmet godt op ved at læse i en bog omend han afskyede at læse bøger fra ende til anden. Selvfølgelig kan man blive varmet godt op ved at læse en bog. Men Montaigne har ret i, at varmegraderne stiger betragteligt hvis man tilkendegiver sin smagsdom om det just læste. Når man med andre ord indleder en afart af kanonisering. Man erfarer da hurtigt, at smagsdommenes forskellighed er endog særdeles evidente, og at en given kanon eller kanoniseringsiver må stå sin prøve i udøvelsen af lige dele rivalisering, ærelystighed og beredt kampånd. At bedrive kanonisering på denne måde er lige så givtigt og skærpende for evnen til at begrunde sine domfældelser som dette at udarbejde en autoritativ eller officielt sanktioneret kanon er en dødsenskedssommelig almengørelse af en elegisk-selvbiografisk, ideologisk eller litteraturpolitisk misantropi. Kanonisering hører samtale og dødsforagtende kampgejst til. Og det er ikke ligegyldigt om den læsende krop har astma eller nyresten, ligesom det ikke er ligegyldigt hvor i verden den læsende krop er placeret. Kun litteraturpolitiske skrankepaver, der tror, at verden ikke er større og i hvert fald ikke findes bedre end det lille trygge rum de selv tilfældigvis er placeret i – i et lille redaktionslokale i en hovedstad f.eks. – fornægter dette i en

tyrkertro på, at de én gang for alle har opnået kanoniserings- og revselsesret funderet på en lige så komisk forestilling om at deres drevne fristile om vilkårlige emner og eventuelt læste bøger tjener ‘almenhedens interesser’ (den såkaldte Høy/Bredal-effekt).

Der findes vel næppe noget mere patetisk end en ‘idiosynkratisk’ ytring. Vi vil derfor opgive den idiosynkratiske tone for i stedet at nævne nogle figurer i et landskab vi lige her og nu og af uransagelige grunde er stedt i. Det er desværre faldet sådan ud, at følgende helt igennem ordinære mainstream drop af navne at indlemme i en samtidskanon kun sporadisk medtager digtere, der ikke er kommet til verden under indflydelse af jysk sprog og kultur. Der er sådan set, hvilket hermed understreges, ikke tale om et dogme, men formentlig om en kulturbestemt tilfældighed: at gode, sprogligt sensitive, fornyende og eksistentielt skævvridende fortællere nyder godt af at være stedt i en nationalsproglig konflikt mellem dialekt og såkaldt ‘rigssprog’ (der tænkes her på fx. J.P. Jacobsen, Peter Seeberg, Peer Hultberg, Hans Otto Jørgensen, Per Højholt, Peter Laugesen, Christian Skov og Knud Sørensen, hvoraf flere direkte har meddelt sig om dette stumt at måtte lytte til de dialektalt set éndimensionale hurtigsnakkeres manglende sans for den anden/det andet i det sagte; et forhold, som Erik Clausen i selvironisk samspil med Niels Hausgaard er så eminent til at give skikkelse).

Jeg har ikke læst alle de mange lovende titler, der med tiden er udkommet, lanceret, berømmet, skrotet, husket, glemt, så langt fra. Og da jeg ikke har som metier at gøre mig klog på hvad som helst forefaldende, der indlemmes i medie- og forlagskvarnen og som det er hipt at have en hurtig mening

om, er jeg heldigvis fritaget fra at lade som om. Man læser hvad man kan nå, har brug for eller bliver bedt om, og finder håndført eller tilfældigt sine favoritter, som forsøgsvis følges i tykt og tyndt. Nye navne føjes til, men ikke nødvendigvis lige her og nu. Somme tider her og nu, men som regel med et vist passende tidsligt efterslæb: det er den eftertænk-somme gerne akademiske artikel frem for den ligegyldige dagbladskritik, der giver bonus i jagten efter nye favoritter, hvilket også betyder, at kanonisering, erindringen om det litterært vedkommende, er noget der foregår på universiteterne, i undervisningen og i skriveriet, og det uanset om de selvbestaltede og højtråbende (og umanerligt redeplis-sende, deres universitære herkomster taget i betragtning) mediestjerner med deres offentlige pleje af personlige fobier mener noget andet. I sin tid, for snart længe siden, holdt jeg lige så meget af Niels Egebak (traktaten om *Anti-mimesis* blev læst som litterær essayistik), Eik Skaløe, *Selvsyn* og Per Kirkeby som af Jess Ørnsbo, Per Højholt, Peter Seeborg og gruppen af Arena-forfattere: Henrik Bjelke, Poul Vad, Leif Hjernøe, Jens Smærup Sørensen m.fl.. Det gør jeg sådan set stadigvæk. Lige så med Peter Laugesen, Knud Sørensen, Inger Christensen, Christian Skov, Peer Hultberg, Klaus Høeck, Jørgen Gustava Brandt, Per Aage Brandt, Ulla Ryum, Vagn Lundbye (især *Nico* og ikke længere end frem til Anholt-trilogien), Henning Mortensen, Charlotte Strandgaard (kun det helt tidlige), Kirsten Thorup, Benny Andersen, Svend Åge Madsen og den slags. De fleste – bortset selvfølgelig fra Skaløes dylanismer samt Lundbye og Strandgaard, som der kan være lidt tvivl om – har vel allerede sikret sig en plads i ethvert forslag til en samtidskanon. Til sin tid sanktioneres den endelige kanonisering af Laugesen med udgivelsen af hans samlede lyriske værk i ét bind + bonus cd med hidtil uudgivne piratoptagelser af *Mind Spray*-tingen. Det var så vor tids særdeles samtidige gamle nye. Der findes selvfølgelig andre, som fylder meget i samtidskværnen (den såkaldte Riffbjerg/Jensen/Green Jensen-effekt), men som det næppe er forsvarligt ligefrem at kanonisere, hvis denne såkaldte samtidskanonisering skal række blot 10 år frem.

Så er der firserdigterne. Michael Strunge lader sig til enhver tid læse, er tillige en uomgængelig figur i periodens lyriske vending og har jo nu fået sit beret-tigede mausolæum i sort hardcover. S.U.T med al hans formidable vaklende skaben tøver jeg ikke med at kanonisere som halvtredser-generationens (min generations) bedste digter og mest egensindige poetiske tænker. Ingen kan undgå at støde på en Pia Tafdrup. Hun afventer ikke kanondannelser, men arbejder utålmodigt på en selv-kanonisering, hvilket litteraturhistorien har vist er en uheldig vej at betræde. Men hun er en del af, i hvert fald min, samtidskanon grundet de fire-fem første digtsamlinger, som virkelig holder vand. Min favorit blandt halvfemsernes firserdigtere er så afgjort Niels Frank, der med treenigheden af *Yucatán*, *Tabernakel* og *Livet i troperne* har skabt et lyrisk-refleksivt univers, der ud over læsemæssigt at være en lise for sjælen leger seriøst med litteraturens tonale uretfærdighed med metaforistiske genreforskydninger og -fornyelser til følge og, ikke at forglemme, ledsaget af en diskret tagen pis på enhver form for beskyldning om utilstedelig selvhøjtidelighed, som Høy/Bredal- og Riffbjerg-effekten og dens eklatante mangel på sans for selvironiske litoter kan give anledning til.

Grundet én af mine samarbejdspartnere er jeg blevet sporet ind på Simon Grotrian, hvis *Ossi-ans puls* ramte min puls så jeg ikke tøver med, om end endnu relativt ubeset, at have ham med i mit kanon-forslag. Og så er der de virkelig heftige, som én gang læst ikke er til at komme af med igen: Pia Juul, Kirsten Hammann og Solvej Balle. De ikke blot hører hjemme i 'min', men vel i de fleste andres samtidskanon; man fornemmer ligefrem at deres kompromisløse og offensive utilpassetheder i *En død mands nys*, *Mellem tænderne* og *Bannister* og *Ifølge loven* føjer helt nye dimensioner til overhovedet grundlaget for dette at tale om en samtidskanon, herunder hvad litteratur er og kan. Akkurat som det er tilfældet med Højholts Turbo-digte og Praksis-serie, Thomsens *Hjemfalden* og *Det skabtes vaklen*, Franks metaforismer og Grotrians puls. Føj Høecks og Inger Christensens lyriske værker til *in toto*, og jeg tror vi nærmer os essensen af min samtidskanon.

Ud over Janus Kodals *ingentingens mestre*, Niels Lyngsøs *Stof* og Merete Torps *Digte II*, samt mere perifert Annemette Kure Andersens epifanier og Jonas Breums *Manuskript uden titel*, som jeg eventuelt ved nærmere eftertanke kunne finde plads til i en samtidskanon, kunne der uden tvivl nævnes mange

flere, men ikke lige nu al den stund jeg til daglig er nødt til at læse alt andet end ny dansk litteratur og tiden ikke tillader andet end en langsom, men ufortrødent nysgerrig, tilegnelse af det der kaldes vor tids danske litteratur.